

Krupová Z., Huba J., Krupa E., Koleno A.: Ekonomika chovu dojčiacich kráv v roku 2010: Zvýšiť plodnosť je nevyhnutné. In: Agromagazín, roč. 13 č. 12 (2011), s. 12-13.

Ekonomika chovu dojčiacich kráv v roku 2010: Zvýšiť plodnosť je nevyhnutné

Úspešnosť chovu dojčiacich kráv je založená na dvoch extrémoch – minimálne vstupy a maximálna produkcia. Je to klasický extenzívny systém chovu, čo sa týka výšky vstupov, ale veľmi intenzívny, čo sa týka produkcie teliat – plodnosti kráv.

Extenzita v nákladoch dojčiacich kráv

O extenzite chovu dojčiacich kráv svedčia aj náklady. Aj po započítaní nákladov na cicajúce teľatá sú o ½ nižšie ako pri dojniciach. Vlastné náklady na chov dojčiacich kráv v podnikoch, ktorých ekonomiku dlhodobo sledujeme, boli v minulom roku vo výške 2,383 € na krmný deň kravy (tabuľka č. 1). Medziročne vrástli o 10 %. Už tradične najväčšiu časť z nich tvorili náklady na krmivá (48 %), náklady na dopravu (11%) a odpisy základného stáda (12%). Väčšina nákladov na chov dojčiacich kráv je však fixných a preto, ak nie sú pokryté tržbami z predaja odstavených teliat, tak sú doslova „vyhodené von oknom“. Teľatá sú pre chovateľa jediným produktom a teda aj jediným podstatným zdrojom tržieb. Priemerný počet živo narodených teliat je už dlhodobo nízky a inak tomu nebolo ani v minulom roku, keď v nami sledovaných chovoch medziročne poklesol o 7 teliat, na hodnotu 72 teliat na 100 kráv. Intenzita rastu teliat (688 g/deň) taktiež zaostávala za predchádzajúcim obdobím (781 g/deň v roku 2009). Všetky uvedené fakty mali za následok rast nákladov na jedno odstavené teľa na úroveň 1313 € (medziročne +282 €/teľa). Priemerná trhová cena teliat bola v minulom roku 2,163 € za kg živej hmotnosti (tabuľka č. 2). Medziročne tak cena klesla o 8 %. Vyššie jednotkové náklady v kombinácii s nižšími tržbami následne viedli k prehĺbeniu straty na hodnotu 875 € na jedno odstavené teľa.

Odchov jalovic pod tlakom vyššej nákladovosti teliat

Vyššie náklady na odstavené teľa, spolu s nižšou intenzitou rastu jalovic (- 8%) mali negatívny vplyv aj na ekonomiku odchovu. Napriek tomu, že sa náklady na krmný deň v odchove jalovic (1,372 €/KD) medziročne zmenili len minimálne (+4 %), jednotkové náklady sa zvýšili o takmer 30 % na 4,690 €/kg živej hmotnosti jalovic. V priemernej realizačnej cene jalovic bol zaznamenaný pozitívny trend, keď medziročne vzrástla o 16 % na 2,020 €/kg. Napriek tomu to nepostačovalo na kladný ekonomický výsledok a pri predaji jalovic bola dosiahnutá strata 2,670 € na kilogram živej hmotnosti.

Vyššia intenzita rastu vo výkrme a efektívna substitúcia krmív

Podobne ako pri kategóriách dojenej populácie dobytku, bol aj pri dojčiacich stádach lepší ekonomický výsledok dosiahnutý vo výkrme býkov. V stádach dojčiacich kráv na tom mala zásluhu predovšetkým hodnota priemerného denného prírastku, ktorá medziročne vzrástla na 982 g (+5%), čím sa priblížila k nami odporúčanému produkčnému minimu pre túto kategóriu dobytku (1000 g/deň). Náklady na vlastné krmivá medziročne vzrástli o 0,249 €/KD, čím suplovali nižšie náklady (a predpokladáme, že aj spotrebu) nakúpených krmív (-0,288 €/KD). Táto substitúcia nakúpených krmív za krmivá vlastné však bola efektívna, nakoľko sa prejavila v celkovo nižších nákladoch na krmivá (medziročne - 0,040 €/KD). Podobnú zmenu v nákladoch krmív sme zaznamenali vo všetkých kategóriách dojčiacich kráv, ale len pri výkrmovom dobytku boli nižšie náklady nakúpených krmív sprevádzané zvýšením produkcie. Predpokladáme, že išlo o výrobu a spotrebu vlastných jadrových krmív (prípadne ich spracovanie do krmných zmesí), ktoré sa v účtovníctve dostali pod položku vlastných krmív. Podstatné však je, že substitúcia nákladových položiek krmív bola účinná a efektívna. Celkové vlastné náklady vo výkrme býkov zostali v medziročnom porovnaní aj pri vyššej intenzite rastu takmer bez zmeny (2,460 €/KD). V prepočte nákladov na kilogram prírastku

preto došlo k miernemu poklesu (o 1%) na 2,579 €/kg. Vyššie náklady na odstavené teľatá sa však negatívne prejavili aj vo výkrme, a to pri prepočte nákladov na kilogram živej hmotnosti. Tieto medziročne vzrástli na 5,931 €/kg živej hmotnosti, čo v porovnaní s realizačnou cenou výkrmu viedlo k strate 3,861 €/kg živej hmotnosti (tabuľka č. 2) býkov z výkrmu.

K dojčiacim kravám patria teľatá

Pre zvýšenie objektívnosti musíme dodať, že spoľahlivosť vstupných údajov za chov dojčiacich kráv je u nás, rovnako ako v Českej republike, na nižšej úrovni. Podobná situácia je aj v chove oviec. Predpokladáme, že tento faktor sa premieta v produkčných a následne kumuluje v ekonomických ukazovateľoch. Stojí za zváženie, či natalita 72 % je v dojčiacich stádach reálna a či chovy s takouto plodnosťou by dokázali existovať a hlavne prežiť. Predpokladáme, že vo väčšine dojčiacich stád sa plodnosť pohybuje v intervale 80-90 %. To však nemení nič na fakte, že chovatelia dojčiacich kráv by mali intenzívnejšie sledovať reprodukčné ukazovatele. Dobré známy výrok „nie som taký bohatý, aby som mohol kupovať lacné veci“, by sme mohli voľne aplikovať aj na chov dojčiacich kráv: „nie som taký bohatý, aby som mohol chovať jalové kravy“. V tomto prípade však nie je potrebné ísť s úžitkovosťou do nekonečna, stačí len využiť reprodukčný potenciál, ktorý dojčiacie kravy majú. Pokiaľ sú objektívne príčiny, ako napríklad poruchy reprodukcie, je potrebné ich efektívne liečiť, no ak nie sú, treba tento potenciál naplno využiť. To znamená ročne odchovať 90 až 95 teliat na 100 kráv. Ako je vidieť z horného intervalu plodnosti kráv v nami sledovaných chovoch (tabuľka 2), táto hodnota je reálna. A následne, dotácie, ktoré chovateľ dostáva na pôdu a zvieratá majú byť bonusom za jeho kvalitnú prácu a majú zohľadňovať nevýrobnú funkciu chovu, podporu zamestnanosti v regióne a umožniť investície. Hlavný význam dotácií v súčasnosti spočíva v kompenzácii strát, ktoré v chove dojčiacich kráv vznikajú. Ich primárnymi príčinami sú: nízky odstav teliat v prepočte na 100 kráv a nízke realizačné ceny zástavových teliat (v tomto období (jeseň 2011) došlo k ich zvýšeniu, čo je potešiteľné).

Tento článok bol realizovaný v rámci projektu CEGEZ č. 26220120042.

Zároveň by sme sa chceli aj touto cestou poďakovať všetkým podnikom, ktorých ekonomiku sledujeme, za prejavenu dôveru pri poskytovaní produkčných a ekonomických ukazovateľov.

Zuzana Krupová¹, Ján Huba¹, Emil Krupa¹, Andrej Koleno²
CVŽV Nitra¹, RAJO, a.s., Bratislava²

Tabuľka č. 1: **Vlastné náklady v analyzovaných podnikoch s chovom dojčiacich kráv v roku 2009 a 2010**

Ukazovateľ	2009	2010	
	€/KD	€/KD	%
Pracovné náklady	0,1649	0,2129	8,06
Krmivá vlastné	0,9386	1,2303	46,57
Krmivá nakúpené	0,0818	0,0476	1,80
Krmivá spolu	1,0204	1,2779	48,38
Ostatné materiálové náklady	0,023	0,0234	0,88
Opravy a údržba	0,0526	0,0916	3,47
Odpisy dlhodobého majetku	0,161	0,0612	2,32
Odpisy zvierat	0,3167	0,3094	11,71
Plemenárske a veterinárne výkony, poisťné, elektrická energia, sociálne náklady a odvody	0,1732	0,1573	5,95
Vlastná autodoprava, práce traktorov a iné služby	0,2147	0,3009	11,39
Réžia výrobná	0,1198	0,1465	5,55
Réžia správna	0,1158	0,0606	2,29
Náklady na 1 kŕmny deň (KD)	2,3620	2,6416	100,00
Vedľajší výrobok	0,2586	0,2584	-
Vlastné náklady na 1 KD	2,1035	2,3832	-
Ročné náklady na 1 dojčiacu kravu (365 KD) (€)	767,78	869,88	
Počet živo narodených teliat na 100 kráv	78,98	72,48	
Vlastné náklady na 1 živo narodené teľa (€)	972,12	1200,17	
Živá hmotnosť odstaveného teľaťa (kg)	224,78	202,18	
Náklady na odstavené teľa (243 KD) (€)	58,85	112,51	
Ročné náklady na kravu a teľa (€)	1030,97	1312,68	
Tržby za odstavené teľa (243 KD) (€)	529,68	437,38	
Strata na kravu a rok bez podpôr (€)	-501,29	-875,29	

Tabuľka č. 2: **Základné produkčné a ekonomické ukazovatele jednotlivých kategórií chovu dojčiacich kráv v roku 2010**

Kategória	Ukazovateľ	Priemer	Minimum	Maximum
Dojčiace kravy	Počet živo narodených teliat na 100 kráv	72,48	53,85	94,35
	Vlastné náklady na 1 KD (€)	2,3832	1,6939	3,8699
	Vlastné náklady na 1 rok (365 dní)	869,87	618,27	1412,51
Teľatá	Denný prírastok (g)	688	531	908
	Vlastné náklady na 1 KD (€)	0,4167	0,1244	1,0307
	Vlastné náklady na 1 kg živej hmotnosti (€)	7,5483	4,1866	11,197
	Cena za 1 kg živej hmotnosti	2,1633	1,2734	2,8900
	Zisk/strata na 1 kg živej hmotnosti	-5,3850	-8,3065	-1,6234
Jalovice	Denný prírastok (g)	586	457	807
	Vlastné náklady na 1 KD (€)	1,3722	0,9465	1,7524
	Vlastné náklady na 1 kg živej hmotnosti (€)	4,6896	3,2570	7,8104
	Cena za 1 kg živej hmotnosti	2,0201	1,3400	2,8254
	Zisk/strata na 1 kg živej hmotnosti	-2,6695	-4,9850	-1,3929
Výkrm	Denný prírastok (g)	982	816	1107
	Vlastné náklady na 1 KD (€)	2,4596	1,8324	2,8912
	Vlastné náklady na 1 kg živej hmotnosti (€)	5,9313	3,6241	7,7219
	Cena za 1 kg živej hmotnosti	2,0699	1,3456	3,0907
	Zisk/strata na 1 kg živej hmotnosti	-3,8614	-6,3763	-1,8508
VTJ	Vlastné náklady na 1 KD (€)	1,9666	1,6356	2,4299